

6. UNESCO (2013). Intercultural competences: Conceptual and operational framework. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219768>
7. Sadler, R. & Dooly, M. (2016). Twelve years of telecollaboration: What we have learnt. *ELT Journal*, 70 (4), 401–413. <https://doi.org/10.1093/elt/ccw041>
8. Блінова І. та Бреславець Н. (2023) Розвиток міжкультурної компетентності студентів з во через участь у міжнародних проєктах.// Міжнародна науково-практична онлайн-конференції 01-02 грудня 2023 року <https://doi.org/10.31392/UPU-MKfpgoe-2023.05>
9. O'Dowd, R. (2017). Virtual Exchange and internationalising the classroom. *Training Language and Culture*, 1(4), 8-24. https://www.researchgate.net/publication/327956545_Virtual_Exchange_and_internationalising_the_classroom
10. Belz, J. A. (2003). Linguistic perspectives on the development of intercultural competence in telecollaboration. *Language Learning & Technology*, 7(2), 68–99. <http://dx.doi.org/10125/25201>

Павло Пеняк,

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна

Віта Руснак,

старший викладач

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна

НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЗАКАРПАТТЯ ЯК СКЛАДОВА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ РЕСУРСІВ

Відвідуючи ті або інші країни, ми насамперед знайомимося з культурною спадщиною, намагаємося пізнати духовні цінності, традиції, вірування, зрозуміти уклад життя тих етносів, які населяють їх. І відповідь на таке

розуміння ми знаходимо в глибинах народної культури, що проявляється в матеріальній і нематеріальній культурній спадщині кожної нації.

Концепція нематеріальної культурної спадщини (НКС) була запропонована в 1990-х роках як аналог світової спадщини ЮНЕСКО, що приділяє основну увагу матеріальній культурі. У 2003 р. була прийнята Конвенція із захисту НКС, а Україна приєдналася до неї в 2008 р. [7]. У цьому документі виділено наступні елементи НКС: усні традиції та форми вираження, в тому числі мова як носій НКС; виконавські мистецтва, у тому числі акторська гра, музика, співи, танці; звичаї, обряди, свята; знання та звичаї, що відносяться до природи і всесвіту; знання та навички, пов'язані з традиційними ремеслами [7]. Для цілей цієї Конвенції до уваги береться лише та НКС, яка є сумісною з існуючими міжнародними договорами з прав людини, з вимогами взаємної поваги між спільнотами, групами та окремими особами, а також сталого розвитку [12].

Сьогодні НКС далеко не в повній мірі використовується на Закарпатті для створення інноваційного туристичного продукту, незважаючи на те, що вона має значний потенціал для розвитку пізнавального туризму. Правда, певні позитивні кроки в цьому напрямі вже зроблено. Так, у 2019 р. комунальний заклад «Обласний організаційно-методичний центр культури» Закарпатської обласної ради почав реалізацію проекту «Онлайн ХАБ для нематеріальної культурної спадщини Закарпаття» за підтримки Українського культурного фонду [8]. Його мета - це збереження й популяризація традиційної народної культури краю. Командою проекту було створено сучасний веб-ресурс з інтерактивною картою та зручним інтерфейсом, який допомагає віртуально відвідати цікаві куточки регіону, дізнатися про традиції місцевого населення у ковальстві, лозоплетінні, ткацтві тощо. В рамках проекту проводяться майстер-класи з метою передачі знань й навичок, пов'язаних з традиційними промислами [8].

Найбільш яскравими елементами нематеріальної культурної спадщини Закарпаття є вовноткацтво Гуцульщини, народне музикування, Колочавська

ріплянка, гуцульська бриндзя, мереживне ткацтво, Ізянське лозоплетіння, Лисичівське ковальство, Петрівська субітка. На початку липня 2022 р. до Національного переліку елементів НКС України було внесено 21 новий елемент, серед яких і два представники Закарпаття: гуцульська бриндзя, а також традиція лозоплетіння в с. Іза Хустського району [6].

Як відомо, в Україні було започатковано унікальний проект «Гуцульські сирні плаї», який реалізується в межах партнерської програми «Культура. Туризм. Регіони» Українського культурного фонду й Державного агентства розвитку туризму. Це історико-культурний та туристичний маршрут карпатськими стежками, в основі якого лежить ознайомлення рекреантів й всіх зацікавлених з давніми традиціями місцевого населення в сироварінні [5]. Гуцульська бриндзя - це овечий сир, який виготовляється в Українських Карпатах, а сама назва походить від румунського слова «branza» - сир. Її роблять із свіжого овечого молока, при цьому використовуються традиційні інструменти гуцульських майстрів. У 2020 р. гуцульська овеча бриндзя стала першим харчовим продуктом в Україні, що отримав географічне зазначення походження - Protected designation of origin (PDO) [5].

Столицею лозоплетіння не тільки в Україні а й в Центральній Європі вважається село Іза, що знаходиться за 5 км від райцентру міста Хуст. Мистецтво лозоплетіння сягає XIX ст. і передається із покоління в покоління. Іза приваблива і з точки зору атрактивного об'єкту, бо кожного року тут функціонує імпровізований ринок вишуканих плетених виробів, можна придбати не тільки оригінальні сувеніри, що створені зі звичайної виноградної лози, а й комплекти плетених меблів. Село відоме і єдиною в Україні фермою по розведенню плямистих оленів, яка користується неабиякою популярністю серед рекреантів [1, с. 12; 3, с. 90; 10].

До переліку давніх ремесел, які побутували на Закарпатті і є важливою складовою НКС, відноситься лисичівське ковальство. Свою назву воно отримало від села Лисичова Мукачівського району, де ще на початку XVIII ст. почала функціонувати кузня, що нині збереглася як музей-кузня «Гамора». [2,

с. 70]. Це унікальний пам'ятник ковальського ремесла, оригінальність якого полягає в тому, що для приведення в дію ковальських молотів вагою до 125 кг під час виготовлення залізних виробів сільськогосподарського призначення використовується сила падаючої води з річки Лисичанка. За часів входження Закарпаття до складу Чехословаччини (1919 – 1939) тут працювало 16 майстрів, які виготовляли крім нехитрих знарядь праці (лопати, мотики, деталі плугів), також і деталі для металічної фігурної огорожі, металічних ліжок [3, с. 123].

У переліку елементів НКС Закарпаття фігурує і гастропадщина, яка репрезентована ріплянкою - традиційною й найпоширенішою стравою серед жителів с. Колочава Хустського району. Основним інгредієнтом для неї є картопля, яку у селі називають ріпа. Від цього слова і походить назва «ріплянка». Ця страва представляє розварену на пюре картоплю з додаванням пшеничного борошна грубого помолу, іншою складовою може слугувати кукурудзяне борошно або манна крупа. З 2013 р. в другу неділю червня в Колочаві щороку проводиться традиційний фестиваль ріплянки, мета якого - це популяризація цього смаколику не тільки серед жителів села, але і серед рекреантів, що відвідують ці дивовижні місця для відпочинку [3, с. 108]. 13 липня 2018 р. елемент «Традиція приготування ріплянки в с. Колочава Хустського району» включена до регіонального переліку елементів НКС краю [11].

Серед поціновувачів народної культури, давніх традицій Закарпаття викликає значне зацікавлення старовинний звичай, що пов'язаний з вогнем. Кожного року 12 липня на свято Петра і Павла у гірських селах Вишка, Люта, Тихий Ужгородського району розкладають великі ватри, які називаються субітки. За повір'ям, їх розпалювання символізує очищення людини від усіх негативів й захист села від злих духів. Найбільша кількість заходів проводиться у с. Вишка, де відбувається фестиваль «Петрівські субітки», у програмі якого, крім мистецької частини, фаєр-шоу та запалення субітки [9].

Як відомо, одним із давніх напрямів народно-ужиткового мистецтва на Закарпатті є ткацтво. Особливо давні традиції воно має в Рахівському районі, де виготовляються вироби з овечої шерсті широкого асортименту: килими,

скатертини, рушники, пояси, ліжники. Останні широко застосовуються в повсякденному житті: їх стелять на лавиці, підлозі чи на ліжку, використовують як ковдру чи верхній одяг, особливо взимку. З метою збереження та популяризації традицій вовнокацтва в с. Кваси проводиться фестиваль-ярмарок «Барви карпатського ліжника» [4]. Це дійство носить не лише розважальний, але й просвітницький та побутово-етнографічний характер. У його програмі, крім проведення ярмарку та масових гулянь, чільне місце займають майстер-класи по виготовленню різних виробів з овечої шерсті.

Використання НКС, в тому числі і в туристичній сфері, є необхідною умовою для збереження культурного розмаїття в умовах зростаючої глобалізації, допомагає в налагодженні міжкультурного діалогу і виховує повагу до різних способів життя. Не можна не підкреслити і важливість НКС як потенційного туристичного ресурсу в контексті охоронної діяльності ЮНЕСКО.

Список використаних джерел:

1. Алдон М. Столиця лозоплетіння дивує продукцією всю Європу. *Карпатський об'єктив*. 2014. 17.07. С. 12.
2. Вовнокацтво Гуцульщини - Онлайн-ХАБ нематеріальної культурної спадщини Закарпаття. URL: <https://nks.zakfolkcenter.info>>
3. Гуцульська овеча бриндзя. Що це та як виробляється? URL: <https://seedsandroots.net>
4. До переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України внесли традицію лозоплетіння в Ізі та гуцульську бриндзю. URL: <https://zakarpattya.net.ua>>
5. Кузан В., Ньорба В., Пеняк П. Іршавщина. Край зачарованої долини. Ужгород: Краєвиди Карпат, 2006. 72 с.
6. Нематеріальна культурна спадщина. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
7. Онлайн-ХАБ для нематеріальної культурної спадщини Закарпаття. URL: <https://ucf.in.ua.>archive>

8. Петрівська субітка – Онлайн-ХАБ нематеріальної культурної спадщини Закарпаття. URL: // <https://nks.zakfolkcenter.info>
9. Село Іза - центр лозоплетіння на Закарпатті. URL: <https://prokarpaty-tour.info>
10. Традиційна страва «ріплянка» с. Колочава Хустського району Закарпатської області. URL: <https://ucss.org.ua>>novyny
11. Федака С. Населені пункти і райони Закарпаття. Історично-географічний довідник. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2014. 264 с.
12. Що таке нематеріальна культурна спадщина? URL: <https://demcult.org>>shho-tak

*Леся Голомідова,
старший викладач
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна*

*Руслана Жовтані,
кандидат філологічних наук, доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна*

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗДОБУВАЧАМИ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Потреба підготовки фахівців туристичної сфери, які б володіли іноземними мовами, пов'язана з інтеграційними процесами в економічній та культурній сферах, а також обумовлена географічним розташуванням України. В даному контексті знання іноземної мови – це своєрідна запорука успішного працевлаштування випускників спеціальностей сфери обслуговування як в Україні, так і поза її межами.

Міжкультурна комунікація, як виділяють низка дослідників (Бордакова О., Попсуй А., Постригань А., Приходько Н та ін), є невід'ємною складовою процесу вивчення та вдосконалення іноземної мови. Вона не тільки допомагає